

TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Javaslatok a Library of Congress szolgáltatásainak fejlesztésére

Az Egyesült Államokban a könyvtári és információs szolgáltatások országos szinten történő tervezése az NCLIS /National Commission on Libraries and Information Science = Nemzeti Könyvtári és Tájékoztatástudományi Bizottság/ feladata. Az ilyen szintű tervezésnek számolnia kell azzal a bázissal, amely helyi, regionális és országos szinten rendelkezésre áll, s amelyek a kialakítandó rendszer összetevői lehetnek. A bázisként számba jövő könyvtárak közül a legnagyobb és egyben a legszámottevőbb a Library of Congress. Az NCLIS keretében bizottságot hoztak létre, amely felmérte a könyvtár jelenlegi és potenciális tájékoztatási rendszerét és szolgáltatásait, majd ennek alapján kidolgozta a későbbiekben ismertetendő javaslatokat. Ezek a javaslatok elsősorban olyan tevékenységre fektetik a hangsúlyt, amelyek számottevően hozzájárulhatnak a könyvtárak és tájékoztatási intézmények hatékonyságához, a felhasználóknak nyújtott szolgáltatások fejlesztéséhez. Céljuk volt továbbá, hogy a nemzeti információs bázis a legeredményesebben hasznosítható legyen a könyvtári és információs szolgáltatásokban. A bizottság gazdasági megfontolásokat is szem előtt tartott. Az előállítótól a felhasználóig történő információáramoltatásnak bizonyos tevékenységei, pl. a katalógizálás akkor a legeredményesebb és leggazdaságosabb, ha azt központilag végzik. A párhuzamos munka az erőforrások pazarlását jelenti.

A bizottság 3 feltétel teljesítését tartja elengedhetetlenek a javaslatok megvalósítása érdekében:

1. a munka hatékony ellátásához szükséges hely biztosítását;
2. a szervezéshez és a feladatok ellátásához szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátását és végül
3. bizonyos szolgáltatások fejlesztését, ill. újak bevezetését, olyan ütemben, ahogy ezt a hely és egyéb eszközök lehetővé teszik.

A már építés alatt álló James Madison Emlékkönyvtár elkészültével a helykérdés megoldódik; a pénzeszközök biztosítása továbbra is a Kongresszustól várható, amely eddig is támogatta az intézményt nemzeti könyvtári feladatainak és információs szolgáltatásainak ellátásában.

A bizottság a legsürgetőbb nemzeti igények kielégítésére tett javaslatait összehangolta az NCLIS "Könyvtári és tájékoztatási szolgáltatások új nemzeti programja" c. dokumentumában foglaltakkal. A javaslatok a Library of Congress által elvégzendő feladatokra vonatkoznak, sorrendjük egyben a prioritást is jelenti.

1. A kölcsönzési tevékenység kiterjesztése, illetve országos kölcsönző könyvtár szerepének betöltése. Ennek megvalósítása - anélkül, hogy feladná a nemzeti könyvtári jellegéből adódó feladatokat is - széles körű, új intézkedéseket igényel; ezek pl. a kölcsönzésre szánt dokumentumok beszerzése, további gyűjtemények bevonása a kölcsönzésbe, bizonyos esetekben mikroformátumok használata, a megőrzésre és kölcsönzésre szánt példányok egyidejű előállítás.

2. A Gyarapítási és Katalogizálási Nemzeti Program /National Program for Acquisition and Cataloging, NPAC/ kiterjesztése és megvalósítása.

Több mint 6 éve folyik az intézetben a kutatási értéket képviselő kurrens munkák szerzeményezése, katalogizálása és a katalógusadatok terjesztése. Ez idő alatt számottevően emelkedett a könyvtári és kutatási igények kielégítésére szerzeményezett és katalogizált dokumentumok száma. A világ irodalmi terméséből a jövőben még nagyobb mennyiségben kell majd szerzeményeznie, katalogizálnia és feldolgoznia az intézetnek.

3. A MARC rendszer /machine-readable cataloging/ kiterjesztése lényegében minden nyelvre, a Library of Congress által szerzeményezett kurrens monográfiák, periodikumok és más tájékoztatási szempontból hasznos kiadványok tekintetében; az adatbázis terjesztése regionális és más országos hálózati központok számára. Az a feladat, amelyet a növekvő mennyiségű könyvtári és információs anyagok bibliográfiai számbavétele jelent, legjobban gépi módszerekkel oldható meg. Az információkhoz való jobb hozzáférhetőséget nem lehet megoldani számítógépes feldolgozás nélkül.

4. Bibliográfiai adatok terjesztése on-line távközlési rendszeren keresztül. A világon megjelenő valamennyi fontos publikáció beszerzésére és katalogizálására építendő komplett, géppel olvasható formában feldolgozott adatbázis akkor tölti be rendeltetését, ha egy központi szervezet /intézmény/ ennek a szolgáltatásnak a termékeit gyorsan továbbítja a felhasználóhoz, annak könyvtári és információs hálózatán keresztül.

5. A referenz-tevékenység továbbfejlesztése a bibliográfiai szolgáltatás országos rendszeréről. Ez magában foglalja a könyvtárak közötti gyorsabb kommunikációt, amely különösen fontos, ha a Library of Congress lesz a kért információ egyetlen forrása. Ez a program tartalmazza még a más információs forrásokról való tájékoztatást is.

6. Sorozati kiadványok átfogó, központi nyilvántartása. A sorozatok sok könyvtárban az állomány jelentős részét alkotják; rendelésük, katalogizálásuk, indexelésük és a róluk szóló tájékoztatás komoly gondot jelent. A központi nyilvántartás hatékonyabbá és olcsóbb-

bá teszi az egyes könyvtárak munkáját, s egyuttal növeli a sorozati kiadványokhoz való hozzáférhetőséget.

7. A Library of Congress-nek javitania kell a különböző államok kiadványaihoz és a helyi kiadványokhoz való hozzáférhetőséget, ezért velük együttműködésben szabványosítani kell a katalogizálást és más könyvtári tevékenységeket. A helyi és állami kormányzati kiadványokban lévő hasznos információk hozzáférhetőségét akadályozza, hogy ezek formájuk, beszerzésük, feldolgozásuk, terjesztésük szempontjából nem egységesek. A Library of Congress segítséget adhat a helyi fejlesztési politika és fejlesztési programok kialakításában.

A felsoroltakkal a bizottság azokat a javaslatokat terjesztette elő, amelyek véleménye szerint a legnagyobb mértékben elősegíthetik az információszolgáltatások további fejlődését. A felsorolt javaslatok mindegyike az országos szinten történő tervezés lényeges eleme és összhangban van az NCLIS javaslataival. Megvalósításuk valamennyi érdekelt fél részéről gondos koordinációt igényel.

/NFAIS Newsletter, 16.k. 4.sz. 1974.aug. p.16-19./

Fazekas Zsuzsa

Új kémiai számítógépes adatszolgáltatás

A Chemical Abstracts Services /CAS/ számítógéppel olvashatóan gyűjti 1975 januárjától kezdve a hivatkozásokat, referátumokat és index szavakat a kurrens kémiai és vegyipari szakirodalom négy széles tárgyköréből; energiaforrások, termelés és felhasználás; ökológia és környezetvédelem; iparilag fontos nyersanyagok termelése és hasznosítása; mezőgazdaság, talajkémia és élelmiszeripar. A Chemical-Biological Activities, a CAS jelenlegi számítógéppel olvasható kémiai-biológiai adatszolgáltatása 1975 januárjával szintén kiszélesíti az általa figyelt területek körét.

Az új számítógép-szolgáltatások mindegyike tartalmazza a Chemical Abstracts megfelelően kiválogatott részeinek teljes anyagát, a CA het. tárgyszó indexeinek anyagait, továbbá azokat a speciális kémiai